

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ
ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА, СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА БІОТЕХНОЛОГІЇ

Кафедра ветеринарної медицини та гігієни

«Погоджено»

Директор ЄІ ПП «Техмет-Юг»

Сергій ГАЛІМОВ

2025 р.

«Затверджено»

Декан факультету ТВПІТСБ

Михайло ГИЛЬ

« 26 » 06 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

«Гігієна тварин»

освітньо-професійна програма

«Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти 3-го року

денної форми здобуття вищої освіти

на 2025/2026 навчальний рік

Освітній ступінь – **Магістр**

Галузь знань – **21 Ветеринарія**

Спеціальність – **211 Ветеринарна медицина**

Мова викладання – **українська**

Миколаїв – 2025

Розробник програми:

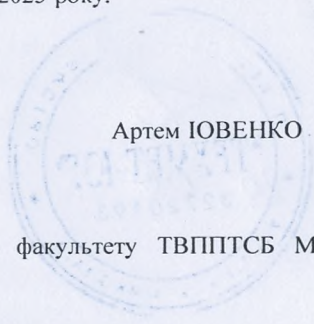
канд. с.-г. наук, доцентка Бондар А.О., Миколаївський національний аграрний університет

Програма розглянута на засіданні кафедри ветеринарної медицини та гігієни МНАУ протокол № 13 від 20.06.2025 року.

Завідувач кафедри,
канд. вет. наук, доцент

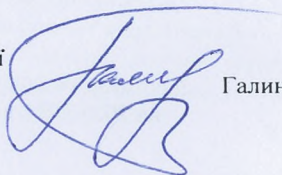

Артем ІОВЕНКО

Схвалено науково-методичною комісією факультету ТВППТСБ МНАУ протокол № 10 від 24 червня 2025 року.

Голова науково-методичної комісії
канд. с.-г. наук, доцентка

Галина КАЛИНИЧЕНКО

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет ТВППТСБ

Кафедра ветеринарної медицини та гігієни

Анотація робочої навчальної програми
«Гігієна тварин»

Освітній ступінь – Магістр
Галузь знань – 21 Ветеринарія
Спеціальність – 211 Ветеринарна медицина
Мова викладання – українська

Факультет	- ТВППТСБ
Кафедра	- ветеринарної медицини та гігієни
Курс	- 3-й
Семестр	- 6-й
Кількість тижнів	- 1
Всього годин	- 30
Залік	- 6-й семестр

АНОТАЦІЯ

Навчальна практика призначена для закріплення знань, отриманих на лекціях, лабораторних заняттях, передбачає засвоєння здобувачами вищої освіти необхідних теоретичних знань, набуття практичних навичок з основних зоогігієнічних вимог до умов утримання, догляду та годівлі сільськогосподарських тварин.

RESUME

Teaching practice is intended to consolidate the knowledge gained in lectures and laboratory classes, helps students mastering the necessary theoretical knowledge, acquisition of practical skills basic zoohygienic conditions, care and feeding of agricultural animals farming.

1. Мета та завдання навчальної практики

На сьогодні підготовка лікаря ветеринарної медицини в Україні набула особливого значення, оскільки фахівці цієї категорії, маючи справу з тваринами, опосередковано впливають на здоров'я та життя людей, а також на екологію.

Мета навчальної практики з «Гігієни тварин» полягає в ознайомленні здобувачів вищої освіти з основами технології ведення тваринництва; санітарно-гігієнічному оцінюванні умов утримання, годівлі, догляду і експлуатації різних видів тварин; отриманні практичних навичок із визначенням основних параметрів мікроклімату у тваринницьких приміщеннях.

Завдання навчальної практики – засвоєння студентами необхідних теоретичних знань, набуття практичних навичок з основних гігієнічних вимог до умов утримання, догляду та годівлі сільськогосподарських тварин господарства.

Навчальна практика ґрунтується на основі фундаментальної та загально-прикладної підготовки з наступних дисциплін:

- українська мова (за професійним спрямуванням);
- біохімія тварин;
- ветеринарна мікробіологія;
- фізіологія тварин;
- годівля тварин;
- безпека життєдіяльності фахівця з основами праці.

В результаті проходження навчальної практики студент

повинен знати: фактори впливу навколишнього середовища на організм тварин, гігієнічні параметри та вимоги до умов утримання, годівлі і догляду тварин.

повинен вміти: проводити санітарно-гігієнічне оцінювання – розміщення тваринницьких об'єктів на території ферми, благоустрою території; кормів і годівлі тварин, водопостачання та напування тварин; утримання, догляду та експлуатації тварин; стану повітряного середовища в тваринницьких приміщеннях; стану ґрунту та його охорону від забруднення (стан збереження та знезараження відходів тваринництва); порівняти отримані показники з гігієнічними нормами і запропонувати заходи щодо усунення виявлених недоліків.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен здобути компетентності

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень, упровадження інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної галузі та професії.

ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК7. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК8. Здатність учитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Фахові (предметні) компетентності спеціальності

ФК1. Здатність встановлювати особливості будови і функціонування клітин, тканин, органів, їх систем та апаратів організму тварин різних класів і видів - ссавців, птахів, комах (бджіл), риб та інших хребетних.

ФК2. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час професійної діяльності.

ФК3. Здатність дотримуватися правил охорони праці, асептики та антисептики під час фахової діяльності.

ФК4. Здатність проводити клінічні дослідження з метою формулювання висновків щодо стану тварин чи встановлення діагнозу.

ФК5. Здатність застосовувати методи і методики патологоанатомічної діагностики хвороб тварин для встановлення остаточного діагнозу та причин їх загибелі.

ФК6. Здатність здійснювати відбір, пакування, фіксування і пересилання проб біологічного матеріалу для лабораторних досліджень.

ФК7. Здатність організовувати і проводити лабораторні та спеціальні діагностичні дослідження й аналізувати їх результати.

ФК10. Здатність розробляти стратегії безпечного, санітарно зумовленого утримання тварин.

ФК11. Здатність застосовувати знання з біобезпеки, біоетики та добробуту тварин у професійній діяльності.

ФК12. Здатність розробляти та реалізовувати заходи, спрямовані на

захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей.

ФК13. Здатність розробляти стратегії профілактики хвороб різної етіології.

ФК15. Здатність організовувати нагляд і контроль виробництва, зберігання, транспортування та реалізації продукції тваринного і рослинного походження.

ФК16. Здатність оберігати довкілля від забруднення відходами тваринництва, а також матеріалами та засобами ветеринарного призначення.

ФК17. Здатність здійснювати маркетинг і менеджмент ветеринарних засобів і послуг у ветеринарній медицині.

ФК18. Здатність використовувати спеціалізовані програмні засоби для виконання професійних завдань.

ФК19. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність серед працівників галузі та населення.

ФК20. Здатність організовувати, здійснювати і контролювати документообіг під час професійної діяльності.

Програмні результати навчання

ПРН1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.

ПРН2. Використовувати інформацію із вітчизняних та іноземних джерел для розроблення діагностичних, лікувальних і підприємницьких стратегій.

ПРН8. Здійснювати моніторинг причин поширення хвороб різної етіології та біологічного забруднення довкілля відходами тваринництва, а також матеріалами та засобами ветеринарного призначення.

ПРН12. Знати правила та законодавчі нормативні акти щодо нагляду і контролю виробництва, зберігання, транспортування та реалізації продукції тваринного і рослинного походження.

2. Зміст навчальної практики

У відповідності до навчального плану для освітньої спеціальності 212 – «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» навчальна практика «Гігієна тварин» проходить здобувачами вищої освіти по закінченню III курсу (6 семестр). Навчальна практика складається із 30 годин. Крім цього планується самостійне вивчення ряду питань з дисципліни.

2.1. Структурно - логічна система проходження навчальної практики
здобувачами вищої освіти факультету ТВППТСБ

1. Техніка безпеки під час проходження навчальної практики та окремих практичних занять.
2. Практичні заняття. Ознайомлення з темою і метою практичного заняття, опрацювання практичних навичок і вмінь. Виділення питань для самостійного їх вивчення.
3. Диференційований залік. Враховується рівень знань при відповіді на заліку та поточна успішність здобувачів вищої освіти.

2.2. Практичні заняття

№ п/п	Найменування тем практичних занять	Кількість годин
1	Ознайомлення з господарством, внутрішньогосподарською спеціалізацією, тваринницькими галузями. Дати санітарно-гігієнічну оцінку вибору ділянки під забудову ферми.	5
2	Дати санітарно-гігієнічну оцінку вибору ділянки розташуванню приміщень на ній, вигульних майданчиків, благоустрою території. Генеральний план підприємства.	5
3	Провести санітарно-гігієнічне оцінювання кормів і годівлі: вивчити методи заготівлі і зберігання різних видів кормів.	5
4	Провести санітарно-гігієнічне оцінювання кормів і годівлі: вивчити методи їх оцінювання за органолептичними і лабораторними показниками.	5
5	Провести оцінювання водних джерел, водопостачання і напування тварин. Визначити стан води за органолептичними показниками.	5
6	Вивчити і оцінити системи та способи утримання тварин різних статеві-вікових груп, умови догляду за ними. Проаналізувати стан догляду за шкірою, кінцівками тварин.	5
	Разом	30

2.3. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

У процесі самостійної роботи здобувачі вищої освіти приділяють основну увагу вивченню санітарно-гігієнічним проблемам, пов'язаних з веденням галузей тваринництва господарства. Під час самостійної роботи здобувачі вищої освіти порівнюють одержані результати з нормативними результатами, аналізують їх до гігієнічних вимог.

Тематика самостійної роботи

№ з/п	Найменування тем
1	Дати санітарно-гігієнічну оцінку вибору ділянки під забудову ферми, розташуванню приміщень на ній, вигульних майданчиків, благоустрою території. Порівняти одержані результати з нормативними результатами, проаналізувати їх до зоогігієнічних вимог.
2	Провести санітарно-гігієнічне оцінювання кормів і годівлі: вивчити методи заготівлі і зберігання різних видів кормів, їх оцінювання за органолептичними і лабораторними показниками. Порівняти одержані результати з нормативними результатами, проаналізувати їх до гігієнічних вимог.
3	Провести оцінювання вододжерел, водопостачання і напування тварин. Визначити стан води за органолептичними показниками. Дати санітарну оцінку існуючої системи водопостачання. Порівняти одержані результати з нормативними результатами, проаналізувати їх до гігієнічних вимог.
4	Вивчити і оцінити системи та способи утримання тварин різних статевих-вікових груп, умови догляду за ними. Проаналізувати стан догляду за шкірою, кінцівками, копитами тварин, стан догляду за вим'ям у корів, санітарний стан процесу підготовки до і після доїння. Порівняти одержані результати з нормативними результатами, проаналізувати їх до гігієнічних вимог.
5	Визначити основні параметри мікроклімату (природне, штучне освітлення, гігromетричні показники, температуру, рух, тиск повітря, вміст аміаку, сірководню, вуглекислого газу). Порівняти одержані результати з нормативними результатами, проаналізувати їх до гігієнічних вимог.

6	Мікроорганізми, процес самоочищення ґрунту. Біогеохімічні провінції та ензоотії. Заходи щодо санітарної охорони ґрунту в господарстві. Порівняти одержані результати з нормативними результатами, проаналізувати їх до гігієнічних вимог.
---	---

3. Форми поточного та заключного контролю занять здобувачів вищої освіти

Кредитно-модульна система оцінки навчальної практики використана для активізації практичної та самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Вона передбачає диференціацію навчального матеріалу у вигляді оцінки у балах за різними складовими змістовних модулів навчальної практики. По закінченню навчальної практики для здобувачів вищої освіти проводиться залік в усній формі.

Перевідна шкала балів оцінки успішності здобувачів вищої освіти

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 - 100	A	зараховано
82 - 89	B	
75 - 81	C	
64 - 74	D	
60 - 63	E	
35 - 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

*Оцінки FX та F у залікову книжку здобувача вищої освіти не виставляється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у МНАУ.

Перелік рекомендованих літературних джерел та законодавчо-нормативних актів Базова література

1. Гігієна тварин та ветеринарна санітарія : навч. посіб. / А. О. Бондар та ін. ; за ред. А. О. Бондар. Миколаїв : МНАУ, 2018. 178 с.
2. Ґрунтові інфекції тварин : навчальний посібник для студентів факультетів ветеринарної медицини та ветеринарних спеціалістів / А. В. Іовенко, О. В. Найдіч, С. П. Кот, А. О. Бондар, І. Х. Лумедзе, Т. С. Лумедзе, О. В. Жемердєй.

Миколаїв: МНАУ, 2024. 147

с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/20087>

3. Добробут свиней (якість і безпека продукції) : навч. посіб. / уклад. В. П. Лясота та ін. Біла Церква, 2018. 40 с.

4. Захаренко М. О. Системи утримання тварин : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2018. 424 с.

5. Костенко В. І. Технологія виробництва молока і яловичини : підручник. Київ : Ліра-К, 2018. 672 с.

6. Методологічні основи та методи наукових досліджень у ветеринарній гігієні, санітарії та експертизі : навч.-метод. посіб. / П. П. Антоненко та ін. ; Дніпровський ДАЕУ. Дніпро : «Свідлер А. Л.», 2018. 276 с.

7. Основи ветеринарної санітарії : навчальний посібник / О. Т. Півень, Л. О. Тарасенко, В. О. Рудь, Г. А. Скрипка. Одеса : Екологія, 2024. 156 с.

8. Пасовишне утримання овець : навчальний посібник / Р. Л. Сусол, Л. П. Бондар, А. В. Іовенко. Одесі : Астропринт, 2023. 123 с.

Допоміжна література

1. Вирощування поросят-сисунів в умовах навчально-практичного центру Миколаївського національного аграрного університету : науково-практичні рекомендації / уклад. А. О. Бондар. Миколаїв : МНАУ, 2024. 20 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17435>

2. Гаврилук О. І. Санітарно-гігієнічні вимоги і їх реалізація при будівництві та експлуатації тваринницьких ферм. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Тваринництво»*. 2018. Вип. 2 (34). С. 148-150.

3. Гігієна тварин : курс лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» спеціальності 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» денної форми здобуття вищої освіти / уклад. А. О. Бондар. Миколаїв : МНАУ, 2024. 72 с. URL : <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17063>

4. Гігієна тварин : методичні рекомендації для виконання лабораторних занять для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» спеціальності 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» денної форми здобуття вищої освіти / уклад. А. О. Бондар. Миколаїв : МНАУ, 2024. 58 с.

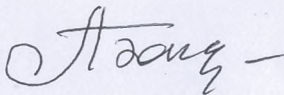
URL : <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17065>

5. Методичні рекомендації для розробки курсового проєкту на тему: «Гігієнічне обґрунтування схеми генплану тваринницького підприємства та планувального рішення приміщення для тварин» для здобувачів вищої освіти освітньої спеціальності 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» денної форми навчання / укладач А. О. Бондар. Миколаїв, 2020. 42 с.

Законодавчо-нормативні акти

1. Приміщення тваринницькі. Методи визначання ефективності дезінфекції : ДСТУ 8020:2015. Чинний від 01.01.2017. Київ : УкрНДНЦ, 2018. 13 с. (Національний стандарт).
2. Про безпечність та гігієну кормів : Закон України № 2264-VIII від 21.12.2017 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2264-19#Text>.
3. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин : Закон України № 2042-VIII від 18.05.2017 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text>.

Розробник програми:
канд. с.-г. наук, доцентка

 — Алла БОНДАР